

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มสตรีที่ทำงานจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นกลุ่มสตรีที่ทำงานจักสานในตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 137 คน

พื้นที่ในการศึกษา

ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองแก้ว

ตำบลหนองแก้ว ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของอำเภอหางดง ระยะทางห่างจากตัวอำเภอหางดง 1 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ 11 กิโลเมตร ในตำบลประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน มีจำนวน 1,468 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 5,297 คน เป็นชาย 2,600 คน หญิง 2,697 คน จำนวนประชากรวัยทำงาน อายุ 15 – 59 ปี จำนวน 3,716 คน เป็นชาย 1,817 คน หญิง 1,899 คน ประชากรวัยสูงอายุ จำนวน 651 คน ชาย 317 คน หญิง 334 คน

ลักษณะภูมิประเทศและสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร อาชีพส่วนใหญ่ คือ เกษตรกรรม (การทำนา ทำสวน ปลูกถั่วเหลือง ลำไย) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2535 เริ่มมีการขายที่ดินให้กับนักธุรกิจและนายทุน เพื่อจัดตั้ง บริษัท ร้านค้า โรงงาน ที่เกี่ยวกับการทำหัตถกรรม แอนดติก จึงทำให้คนในชุมชนหันเข้าสู่การเป็นลูกจ้างภายในโรงงาน และมีการจ้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้นรวมถึงการรับงานมาทำที่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการ

รับงานหัตถกรรม เช่น งานจักสาน งานหัตถกรรม ไม้แกะสลัก (แอนดิก) ลักษณะสังคมเป็นสังคม ชานเมือง ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นนั้นตั้งแต่ดั้งเดิม จะมีเพียงบางส่วนโดยเฉพาะ หมู่ที่ 9 บ้านสันทรายพัฒนา จะมีผู้ที่ย้ายมาจากตัวเมืองหรือถิ่นอื่น เพื่อมาตั้งโรงงาน บริษัท และร้านค้า

สถานบริการสุขภาพในชุมชน

ตำบลหนองแก้วมีสถานบริการทางด้านสุขภาพ 1 แห่ง คือสถานีนอนามัย ตำบลหนองแก้ว ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านสันทราย รับผิดชอบทั้ง 9 หมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้าน จะมีศูนย์ ศสมช. (ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน) ซึ่งจะตั้งในบ้านของ อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุข) ให้บริการตรวจวัดความดันโลหิต ชั่งน้ำหนัก รวมถึงการจ่ายยาสามัญประจำบ้าน ประชาชน จะนิยมไปวัดความดันโลหิตที่ศูนย์ ศสมช. เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยจะมาใช้บริการที่สถานีนอนามัย หรือคลินิกในตัวอำเภอ ลักษณะการเจ็บป่วยของประชาชนส่วนใหญ่ ที่มารับบริการด้วยการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำงาน โรคระบบทางเดินหายใจ เช่น หวัด หรือ อาการหอบหืด และ โรคผิวหนังเช่น การแพ้ เป็นผื่นคัน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาถึงพฤติกรรมสุขภาพ ของกลุ่มสตรีที่ทำงานจักสาน โดยศึกษา ในตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการ ทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่ทำงาน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด ข้อคำถามปลายเปิด ให้เติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง ข้อคำถามทั้งหมดมี 16 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพของสตรีที่ทำงานจักสาน ประกอบด้วย พฤติกรรมสุขภาพ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับประทานอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการพักผ่อนและนอนหลับ ด้านอารมณ์และสังคม ด้านการดูแลสุขภาพและการใช้บริการสุขภาพ ด้านการป้องกันการเกิดอันตรายต่อสุขภาพ และด้านการใช้สารเสพติด รวมข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 49 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อความทั้งทางบวกและทางลบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

ทำเป็นประจำ	หมายถึง	กิจกรรมนั้นผู้ตอบกระทำเป็นประจำทุกวัน หรือ สม่ำเสมอทุกครั้ง (1 ครั้งต่อวันหรือเกือบทุกวัน)
ทำบ่อยครั้ง	หมายถึง	กิจกรรมนั้นผู้ตอบกระทำเว้นบ้างเป็นบางวัน หรือทำเป็นครั้งคราวเท่านั้น (3-4 ครั้งต่อสัปดาห์)
ทำบางครั้ง	หมายถึง	กิจกรรมนั้นผู้ตอบกระทำ เป็นบางวัน หรือวันระยะไปนานถึงจะทำสักครั้ง (1-3 ครั้งต่อเดือน)
ไม่ทำเลย	หมายถึง	กิจกรรมนั้นผู้ตอบไม่เคยกระทำเลย

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามดังนี้

	สำหรับข้อความด้านบวก			สำหรับข้อความด้านลบ		
ทำเป็นประจำ	ให้	3	คะแนน	ให้	0	คะแนน
ทำบ่อยครั้ง	ให้	2	คะแนน	ให้	1	คะแนน
ทำบางครั้ง	ให้	1	คะแนน	ให้	2	คะแนน
ไม่ทำเลย	ให้	0	คะแนน	ให้	3	คะแนน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรง (validity)

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพของสตรีที่ทำงานจักสานไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวอนามัย 1 ท่าน ด้านพฤติกรรมสุขภาพจำนวน 1 ท่าน และด้านการพยาบาล จำนวน 1 ท่าน หลังจากนั้นผู้ศึกษานำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาพิจารณา และแก้ไข ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนที่จะนำแบบสอบถามนั้นไปหาความเชื่อมั่นกับสตรีที่ทำงานจักสานที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง

การหาความเชื่อมั่น (reliability)

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับสตรีที่ทำงานจักสานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง คือสตรีที่ทำงานจักสานบ้านท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา และระยะเวลาที่ใช้ในการสอบถาม คำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามแต่ละด้าน ด้วยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของ ครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความ เชื่อมั่น เท่ากับ .7

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงสิทธิของผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษาด้วยตนเองโดยความสมัครใจ หลังจากที่ได้แจ้งวัตถุประสงค์รวมทั้งชี้แจงให้ทราบถึงการเก็บข้อมูลว่า ข้อมูลที่ได้ จะเก็บเป็นความลับ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลจะทำในภาพรวม โดยใช้แบบสอบถามในการประเมินพฤติกรรมสุขภาพ การบันทึกข้อมูลจะไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้ผู้ศึกษาจะเก็บเป็นความลับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ขณะดำเนินการศึกษา ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามไม่ต้องการให้ข้อมูลสามารถยกเลิกได้ทันที โดยไม่เกิดผลเสียหายต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษารั้ครั้งนี้ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือแนะนำตัวจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายอำเภอหางดง ประธานกลุ่มสตรีที่ทำงานจักสานตำบลหนองแก้ว เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาและขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. แนะนำตัวเองกับประธานกลุ่มจักสานตำบลหนองแก้ว ชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา นัดหมายวันและเวลาที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างกับประธานกลุ่มจักสานตำบลหนองแก้ว และนัดวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มผู้ศึกษา
3. เดินทางไปพบกลุ่มสมาชิกที่ต้องการศึกษาที่บ้านของกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาแนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา วิธีการ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการศึกษาโดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมในการศึกษา ผู้ศึกษาจึงทำการสัมภาษณ์โดยการอ่านข้อความในแบบสอบถามให้ฟังแล้วให้ผู้ตอบเลือกคำตอบเอง ผู้ศึกษายันทักคำตอบในแบบสอบถามจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบถาม ครั้งละ 30 – 45 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพโดยรวม และรายด้าน

คะแนนของแบบสอบถามด้านพฤติกรรมสุขภาพมีค่าคะแนน ดังนี้

1. ด้านการรับประทานอาหารมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-33 คะแนน
2. ด้านการ ออกกำลังกายมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน
3. ด้านการพักผ่อนและนอนหลับ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-18
4. ด้านการดูแลสุขภาพและการใช้บริการสุขภาพ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-27 คะแนน
6. ด้านการป้องกันการเกิดอันตรายต่อสุขภาพ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน
7. ด้านการใช้สารเสพติด มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-21 คะแนน
8. คะแนนรวมทั้งหมดมีค่าอยู่ระหว่าง 0-147 คะแนน

ในการคิดคะแนนแต่ละด้าน เมื่อได้คะแนนดิบแล้ว นำมาคำนวณหาค่าร้อยละ โดยคิดฐานจากคะแนนเต็มในแต่ละด้าน ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนที่ได้ในแต่ละด้าน} \times 100}{\text{คะแนนเต็มแต่ละด้าน}}$$

กำหนดเกณฑ์สำหรับการแบ่งระดับพฤติกรรมสุขภาพด้วยวิธีการจัดกลุ่มคะแนน โดยการกำหนดเกณฑ์ เนื่องจากพฤติกรรมสุขภาพเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของการปฏิบัติที่จะทำใ้บุคคลมีภาวะสุขภาพที่ดี ดังนั้นจึงใช้วิธีการอิงเกณฑ์เพื่อสามารถใช้อ้างอิงหรือเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นได้ โดยคิดคะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับร้อยละ แล้วจำแนกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2544: 208 ; ครุณ ชาญตระกูล, ต่าย เชียงฉี และประทีป จันทร์คง, 2546: 21-22)

คะแนนระหว่างร้อยละ	80.0 – 100	พฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก
คะแนนระหว่างร้อยละ	70.0 – 79.9	พฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดี
คะแนนระหว่างร้อยละ	65.0 – 69.9	พฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่างร้อยละ	60.0 – 64.9	พฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้
คะแนนระหว่างร้อยละ	0 – 59.9	พฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับไม่พอใช้